

**TYÖ- JA TASA-
ARVOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO
20/2002 vp**

**Hallituksen esitys työttömyysturvalaiksi ja
eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 17 päivänä syyskuuta 2002 lähettäessään hallituksen esityksen työttömyysturvalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 115/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Hannu Hakkola ja hallitusneuvos Anja Kairisalo, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Leena Koskinen, opeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Pasi Järvinen, työministeriö
- lakimies Olli Häkkinen, Kansaneläkelaitos
- rehtori Jorma Keränen, Jyväskylän avoin yliopisto
- osastopäällikkö Keijo Lipén, Keski-Suomen TE-keskus
- hankesuunnittelija Terho Pekkala, Kriminaalihuoltolaitoksen Kajaanin aluetoimisto

- ammatinvalintapsykologi Kari Kilpeläinen, Tampereen työvoimatoimisto
- apulaistoimistonjohtaja Taina Hartikainen, Vantaan työvoimatoimisto
- ylitarkastaja Niina Jussila, Vakuutusvalvontavirasto
- hallituksen puheenjohtaja, kassanjohtaja Laura Palokangas, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry
- lakimies Janne Metsämäki, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- oikeustieteen kandidaatti, asiamies Johan Åström, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- asiamies Mikko Räsänen, Palvelutyönantajat ry
- suunnittelupäällikkö Pertti Rauhio, Suomen Yrittäjät
- puheenjohtaja Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- edunvalvontasihteeri Petri Mustakallio, SAK-KI ry
- sosiaalipoliittinen sihteeri Jukka Pajarinen, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi työttömyysturvaa koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Uuteen työttömyysturvalakiin koottaisiin eri laeissa olevat työttömyyden aikaista toimeentuloturva koskevat säännökset.

Esitys on osa lainsäädäntökokonaisuutta, jolla pyritään selkeyttämään toimeentuloturva koskevaa lainsäädäntöä. Työttömyyden aikaiset toimeentuloetuudet ovat monin tavoin sidoksissa työhallinnon työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin. Esitykseen liittyy kiinteästi hallituksen esitys julkista työvoimapalvelua koskevaksi laiksi, johon on koottu eri laeissa oleva työvoimapolitiikkaa koskeva sääntely.

Eroraha liitettäisiin osaksi työttömyysturvaa siten, että ansiopäiväraha maksettaisiin korotettuna 130 päivän ajalta henkilölle, joka on irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä. Erorahan aikuiskoulutuslisä korvattaisiin maksamalla työvoimakoulutuksen ansiotuki ja työttömien koulutuspäiväraha koulutuksen ajalta vastaavalla tavalla korotettuna. Työttömyyseläkejärjestelmän lakkauttamiseen liittyen muutettaisiin työttömyyspäivärahan kestoa koskevia

säännöksiä siten, että työnhakijalla olisi oikeus saada työttömyyspäivärahaa sen kuukauden loppuun, jolloin hän täyttää 65 vuotta (lisäpäiväoikeus), jos hänellä on työttömyyspäivärahoikeuden 500 päivän enimmäisajan täytyessä työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeksi kuluneen 15 vuoden aikana ja hän on täyttänyt 59 vuotta. Soviteltua päivärahaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kokoaikaisista työsuhteista sovittelun piirissä olisivat enintään kaksi viikkoa kestävät työsuhteet ja soviteltua päivärahaa voitaisiin maksaa myös ennakkomaksuna. Työmarkkinatuen käyttöä ehdotetaan laajennettavaksi kolmivuotisena kokeiluna siten, että työmarkkinatukea maksettaisiin työnantajalle yhdistelmätukena ilman työllistämistukiosuutta vähintään 200 päivältä työmarkkinatukea saaneiden työttömien työllistämiseksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Lisäpäiväoikeutta koskevat muutokset ehdotetaan tulevaksi voimaan siten, että vuonna 1949 tai sitä ennen syntyneisiin henkilöihin sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Työttömyysturvan työvoimapolitiittiset edellytykset

Valiokunnan mielestä työttömät on mahdollista saada osallistumaan heidän työllistymistään aidosti edistävään koulutukseen ja muihin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin myös ilman toimeentuloturvan menettämisuhkaa. Nykyisillä työvoimapolitiittisilla määrärahoilla tukitoissa, koulutuksessa tai muissa toimenpiteissä on vain vähän yli 20 % työttömistä, joten haluttomuuden sijasta ongelma on siinä, että halukkaista vain pieni osa pääsee niihin.

Suuri osa työvoimaviranomaisten työajasta kuluu nykyisin työttömyysetuuden epäämiseen

liittyvien asioiden käsittelyyn, mikä ei voi olla haittaamatta työvoimapalveluun liittyvien tehtävien laadukasta suorittamista. Valiokunta esittääkin selvitettäväksi, miten työttömyysturvan työvoimapolitiittisia edellytyksiä voidaan selkiyttää ja siten vähentää niiden täyttämisen selvittämisestä aiheutuvaa työtä, jotta työvoimatoimistoissa ja työvoimatoimikunnissa jäisi enemmän aikaa itse työnvälitystoiminnan kehittämiseen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota työvoimatoimikunnan, työttömyysturvalautakunnan ja vakuutusosikeuden intressiedustusohjaisuuteen ja katsonut, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on tarpeen ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa hallituksen tehtävästä selvittää intressiedustuksen mukanaolon tarkoituksenmukaisuutta eri as-

teissa näin kattavasti yksilön perusoikeussuojan toteuttamisessa. Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja pitää tärkeänä, että samassa yhteydessä selvitetään laajemminkin työvoimatoimikuntien rooli työttömyysturvan myöntämismenettelyssä. Suurissa kaupungeissa työvoimatoimikunnat joutuvat käsittelemään vuosittain tuhansia työttömyysturvalausuntoja, jolloin niiden mahdollisuudet perehtyä yksittäisen työttömän lausuntoon jäävät vähäisiksi. Työvoimatoimiston toiminnan kehittämis- ja ohjaustyöhön ne eivät ehdi osallistua juuri lainkaan.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt työn vastaanottovelvollisuutta koskevan säännöksen muuttamista esimerkiksi siten, että työtä tulee "työnhakijan kaikki seikat huomioon ottaen" pitää hänelle sopivana, jolloin ilmaisu kattaisi myös lapsen hoidon järjestämisen. Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan kantaan ja katsoo, että ehdotetulla tavalla muutetun säännöksen voitaisiin katsoa kattavan myös julkisen liikenteen puutteellisuudesta johtuvat ongelmat, jolloin niitä koskevaa erillistä kohtuullisuussäännöstä ei ehkä tarvittaisi. Julkisen liikenteen palvelukyky taajamien ulkopuolella on viime vuosina jatkuvasti heikentynyt. Valiokunta pitää tärkeänä, että julkisen liikenteen puuttumisesta tai heikosta palvelutasosta johtuvat tosiasialliset rajoitukset työttömien mahdollisuuksiin ottaa vastaan töitä taikka osallistua koulutukseen tai muihin toimenpiteisiin otetaan asianmukaisesti huomioon töitä tai toimenpiteitä tarjottaessa ja työvoimapolitiittisia lausuntoja annettaessa.

Työttömyyseläkkeen korvaaminen lisäpäiväoikeudella

Työttömyyspäivärahaa maksetaan nykyisin lisäpäiviltä henkilölle, joka on täyttänyt 57 vuotta ennen 500 päivän enimmäisajan päättymistä. Lisäpäiväoikeus ulottuu 60 vuoden ikään saakka. Täytettyään 60 vuotta henkilöllä on mahdollisuus saada työttömyyseläke, jos hän on ollut työssä 5 vuotta 15 viimeisen vuoden aikana ja saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajalta.

Lakiehdotuksen mukaan vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneiden osalta lisäpäiväoikeuden ikäraja nousee 59 vuoteen ja lisäpäiväoikeuden edellytyksenä on, että henkilöllä on enimmäisajan täytyessä työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeisten 15 vuoden aikana. Lisäpäiväoikeus ulottuu 65 vuoden ikään saakka. Työttömyyseläkettä ei enää myönnettäisi, vaan lisäpäiväoikeuden on tarkoitus korvata työttömyyseläke.

Verrattuna nykyisiin säännöksiin lisäpäiväoikeuden ikäraja nousisi kahdella vuodella. Lisäksi lisäpäiväoikeuden ulkopuolelle jäisivät henkilöt, jotka eivät täytä työssäoloa (5 vuotta viimeisen 15 vuoden aikana). Valiokunta korostaa, että nykyisistä työttömyyseläkkeen saajaryhmistä kokonaan uuden järjestelmän ulkopuolelle jäisivät yrittäjät ja muut omaa työtään tekevät sekä työmarkkinatukijärjestelmän piirissä olevat pitkäaikaistyöttömät. Koska lisäpäiväoikeuden mukainen päiväraha ei kaikkien osalta vastaa nykyisen työttömyyseläkkeen tasoa, lisäpäiviltä maksettavan päivärahan tasoa korotettaisiin pitkään työelämässä olleiden osalta siten, että palkan ollessa suurempi kuin 90-kertainen perusosa, ylitseprosentti olisi 32,5 muulloin käytettävän 20 %:n sijasta. Valiokunta toteaa, että korotettua päivärahaa saisivat vain ansiöpäivärahaan oikeutetut. Muutosten toteuttaminen edellyttää yrittäjien, pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikennysten kohteeksi joutuvien ryhmien aseman turvaamista muin toimenpitein.

Erorahan korvaaminen korotetulla ansio-osalla

Ehdotuksen mukaan työttömyyspäivärahan ansio-osa maksetaan korotettuna, jos henkilö on menettänyt työnsä taloudellisista ja tuotannollisista syistä, ollut palkansaajakassan jäsen vähintään viisi vuotta ja hänellä on työssäoloaikaa vähintään 20 vuotta. Korotettu ansio-osa korvaisi nykyisen erorahan. Erorahaan verrattuna uudistuksen oleellinen ero on siinä, että erorahaan oikeutettuja ovat myös peruspäivärahan piirissä olevat. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan huomiota tällaiseen työttömyysturvan hei-

kennykseen. Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan lausuntoon.

Työmarkkinatuen tarveharkinta

Työmarkkinatuen tarveharkinnassa otetaan 9 luvun 3 §:n mukaan työttömän omien tulojen lisäksi huomioon myös hänen avio- tai avopuolisonsa tulot. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, ettei tämä ole vaivatta sopusoinnussa perusoikeuksien yksilöllisen luonteen kanssa ja että perustuslain kanssa parhaiten sopusoinnussa olisi järjestely, jossa tarveharkinta kohdistuisi vain työttömän omiin tuloihin.

Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen ja pitää puolison tuloihin kytkeytyvää tarveharkintaa erittäin ongelmallisena. Se sopii huonosti yhteen myös tuloverojärjestelmämme kanssa, jossa lähtökohtana on yksilökohtaiseen tarkasteluun perustuva erillisverotus ja jossa ei mitenkään oteta huomioon mahdollista elatusvelvollisuutta puolisoon nähden.

Verotuksessa käytetty avioliiton määritelmä poikkeaa olennaisesti työttömyysturvalain 1 luvun 7 §:n mukaisesta määritelmästä. Verolaisissa edellytetään, että henkilöillä on tai on ollut yhteinen lapsi taikka he ovat olleet keskenään avioliitossa. Työttömyysturvalain mukaan riittää, jos mies ja nainen elävät jatkuvasti avioliitossa eli yhteisessä taloudessa ja muutoinkin avioliitonomaisissa olosuhteissa. Lakiehdotuksen perusteluissa on todettu, että yhteinen talous ja avioliitonomaiset olosuhteet ovat toimeenpanton kannalta ongelmallisia käsitteitä.

Valiokunta toteaa, että avioliitossa eläminen ei läheskään aina merkitse yhteisessä taloudessa elämistä eikä avopuolisoilla lainsäädännön mukaan ole elatusvelvollisuutta toisiaan kohtaan. Myös aviopuolisoiden kohdalla työmarkkinatuen epäminen puolison tulojen johdosta on valiokunnan käsityksen mukaan ongelmallista ja voi johtaa paitsi lain kiertämistarkoituksessa tehtyihin erojärjestelyihin myös todellisiin avioeroihin puolison ollessa haluton huolehtimaan toisen puolison kaikista menoista. Työmarkkinatuen tarveharkinta puolison tulojen perusteella on myös sukupuolten välisen tasa-arvon kan-

nalta oleellinen kysymys, koska enemmistö tarveharkinnan vuoksi ilman tukea jäävistä on naisia. Näistä syistä valiokunta esittää, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta selvittää mahdollisuudet poistaa puolison tuloihin liittyvä tarveharkinta työmarkkinatuen myöntämisperusteista.

Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen vanhempien luona asuvalle henkilölle maksettavan osittaisen työmarkkinatuen ongelmista ja pitää tärkeänä, että säännöstä muutetaan kohtuullisemmaksi.

Työttömyysturvan ja opintotuen yhteensovittaminen

Työttömyysturvalakiehdotuksen 2 luvun 6 §:n mukaan päätoimisella opiskelijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. Päätoimisina pidetään ehdotuksen mukaan muun muassa korkeakoulututkintoon tähtääviä opintoja, vähintään 75 kurssia sisältäviä lukio-opintoja sekä ammatillisia ja muita opintoja, jos opintojen laajuus on keskimäärin vähintään 3 opintoviikkoa kuukaudessa tai 25 viikkotuntia. Pykälän 3 momentin mukaan myös muuta opiskelua pidetään päätoimisena, jos opintojen vaatima työ määrä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle. Pykälän perustelujen mukaan tavoitteena on, että työttömyysturvalain ja opintotukilainsäädännön päätoimisen opiskelun määritelmät olisivat mahdollisimman yhdenmukaiset, jotta välttyttäisiin tilanteilta, joissa taloudellisen tuen tarpeessa oleva henkilö ei ole oikeutettu kumpaankaan tukeen.

Valiokunta pitää tärkeänä perustelujen mukaista tavoitetta turvata opiskelevalle työttömälle mahdollisuus saada joko työttömyysturvaa tai opintotukea. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu säännös ei kuitenkaan aina turvaa tätä mahdollisuutta, vaan ongelmia voi syntyä esimerkiksi avoimessa yliopistossa yli 3 opintoviikkoa kuukaudessa opiskelevalle samoin kuin niin sanotussa muuntokoulutuksessa olevalle. Työttömien omatoimisen opiskelun mahdollistamiseksi valiokunta pitää välttämättömänä, että säännöstä muutetaan siten, että siinä turvataan työttömyysturvan saaminen edellä

mainituissa tilanteissa, joissa henkilö ei ole oikeutettu opintotukeen.

Nuorten työmarkkinatuki

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että nuorena kerran ilman pätevää syytä tapahtunut kieltäytyminen koulutuksesta, työharjoittelusta tai muusta työmarkkinatoimenpiteestä tai jättäytyminen hakeutumatta ammatilliseen koulutukseen aiheuttaa työmarkkinatuen menetyksen usean vuoden ajaksi. Tämä seuraus kumoutuu, jos asianomainen hankkii ammatillisen koulutuksen tai kun hän täyttää 25 vuotta. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että lakia täydennetään siten, että tällaisen itse aiheutetun työmarkkinatuen epäämisyyden merkitys väistyy, kun asianomainen vastaavasti muuttaa käyttäytymistään ja esimerkiksi osallistuu säännöksessä tarkoitettuun työvoimapoliittiseen toimenpiteeseen.

Valiokunta korostaa nuorille tarjottavien yksilöllisten palveluiden tärkeyttä ja katsoo, että työmarkkinatuen epääminen ei saa johtaa nuoren jäämiseen työvoimatoimiston palvelujen ulottumattomiin, vaan siihen tulee kytkeä suunnitelmallinen työ sopivan työ- tai koulutuspaikan taikka muun työllistymispolun löytämiseksi nuorelle. Näin ollen valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan kantaan ja pitää tärkeänä, että lakiin lisätään säännös, joka antaa nuorelle mahdollisuuden muuttamalla käyttäytymistään päästä takaisin työmarkkinatuen piiriin.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että säännöstä jättäytymisestä hakeutumatta ammatilliseen koulutukseen on työministeriön ohjeissa tulkittu niin, että se edellyttää yhteishausa hakemista vähintään kolmeen koulutuspaikkaan. Valiokunta ei pidä näin kaavamaisista säännöistä kovin onnistuneena. Se voi johtaa yhtäältä tarkoitushakuisen hakemiseen aloille, joihin pääseminen ei ole todennäköistä, ja toisaalta sellaisen koulutuksen aloittamiseen, joka ei oikeasti kiinnosta nuorta ja jonka keskeyttämistodennäköisyys on suuri. Ongelmia on aiheuttanut myös se, että vaatimus vähintään kolmesta hakuvaihtoehdosta ei ole ollut kaikkien nuorten tie-

dossa. Näin ollen nuoret ovat tosiasiallisesti joutuneet eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, onko työvoimatoimisto informoinut heitä asiasta ennen hakemuksen jättämistä. Valiokunta ei pidä tällaista tilannetta kohtuullisena ja katsoo, että mikäli tällainen säännös halutaan säilyttää, se tulisi nostaa lakitasolle ja siitä tulisi tehokkaasti informoida nuoria esimerkiksi yhteishakukäyvän avulla.

Sovitelu päiväraha

Sovittelua työttömyysetuutta koskevat säännökset esitetään otettaviksi työttömyysturvalain 4 lukuun. Niiden mukaan soviteltuun työttömyysetuuteen on oikeus osa-aikatyötä tekevällä, lomautuksen johdosta lyhennettyä työaikaa tekevällä, enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyön vastaanottaneella sekä sivutoimisesta yritystoiminnasta tai omasta työstään tuloa saavalla. Valiokunta toteaa, että oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen on tärkeä pyrittäessä kannustamaan työttömiä lyhytaikaisten tai osa-aikaisten töiden vastaanottamiseen. Tästä syystä on tärkeää, että soviteltua työttömyysetuutta koskevat säännökset ovat siten kirjoitetut, että työn vastaanottaminen kaikissa tilanteissa on taloudellisesti kannattavaa eikä johda toimeentulovaikeuksiin työttömyysetuuden saamisen viivästymisen takia.

Lakiehdotuksen 11 luvun 8 §:n mukaan sovitellusta työttömyysetuudesta voidaan maksaa ennakkoa ennen kuin maksajalle on toimitettu työnantajan vahvistamat palkkatiedot. Valiokunta on useaan otteeseen kiinnittänyt huomiota siihen, että palkkatietojen viipyminen aiheuttaa usein kohtuuttoman pitkän odotusajan työttömyysturvan saannissa ja johtaa siten siihen, ettei lyhytaikaista työtä ole mahdollista ottaa vastaan. Valiokunta pitääkin nyt ehdotettua mahdollisuutta ennakon maksamiseen erittäin tervetulleena uudistuksena. Perustelujen mukaan ennakkoa voidaan maksaa, jos hakijalla ilmeisesti on oikeus etuuteen, työnantajan palkkatietoja ei viivytyksettä ole käytettävissä ja niiden odottaminen johtaisi etuuden maksajan arvion mukaan maksatuksen kohtuuttomaan viivästymiseen.

Ennakon maksaminen jäisi säännösehdotuksen mukaan etuuden maksajan harkintaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa säännöksen soveltamiskäytäntöä ja ryhtyy toimenpiteisiin, jos säännöksen avulla ei päästä eroon etuuden saajille kohtuuttomista odotusajoista.

Lakiehdotuksen 4 luvun 6 §:n mukaan soviteltua työttömyysetuutta maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Enimmäisaika täyttyy ensimmäisten osalta vuoden 2003 keväällä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan enimmäisaika täyttyy ensi keväänä noin 1 000 henkilöltä, joista miltei neljä viidesosaa on naisia ja noin puolet yli 50-vuotiaita. Valiokunta toteaa, että ikääntyvien mahdollisuudet saada kokoaikatyötä sovitellun päivärahan lakatessa ovat varsin rajalliset. Näin ollen he joutunevat lopettamaan työssä käynnin kokonaan, mitä ei voitane pitää tarkoituksenmukaisena. Valiokunta esittää sosiaali- ja terveystyövaliokunnalle sovitellun päivärahan enimmäisajan poistamista.

Yhdistelmätukikokeilu

Työttömyysturvalakiehdotuksen 7 luvun 11 §:ssä on säännökset uudesta yhdistelmätukikokeilusta. Niiden mukaan työmarkkinatuki voidaan maksaa työnantajalle, jos työllistettävä on tukea myönnettäessä saanut työmarkkinatukea vähintään 200 päivältä. Tarkoitus on, että tukea voidaan myöntää työnhakijan oma-aloitteisuuteen perustuen esimerkiksi palvelusetelityyppisenä. Tukikokeiluun sovellettaisiin yhdistelmätukea koskevia säännöksiä, joiden mukaan työssäoloehtoon luetaan puolet niiden kalenteriviikkojen lukumäärästä, joina tehdyn työn palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut yhdistelmätukea. Ehdotuksen mukaan henkilö voisi päästä uudelleen työmarkkinatukena maksettavaan yhdistelmätukityöhön saatuaan työmarkkinatukea 200 päivältä nykyisen 500 päivän sijasta.

Valiokunta pitää kokeilua tärkeänä, koska se mahdollistaa työmarkkinoille tulevien osalta työllistymisen tukemisen noin vuotta aiemmin kuin nykyiset säännökset, jotka edellyttävät 500 päivältä maksettua työmarkkinatukea. Myös mahdollisuus päästä uudelleen työnantajalle

maksettavalla työmarkkinatuella tuettuun työhön nykyistä nopeammin on tervetullut uudistuksen pitkäaikaistyöttömän kannalta. Samalla valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kokeilu perustuu paljolti siihen, että työttömien odotetaan itse osallistuvan työpaikan hankkimiseen palvelusetelin avulla. Ottaen huomioon työttömiltä edellytettävän oman aktiivisuuden ja sen, että työmarkkinatuki kattaa vain pienen osan palkkauskustannuksista, valiokunta katsoo, että tällaisen tukityön tulisi täysimääräisesti kartuttaa työssäoloehdotusta. Valiokunta esittää, että 5 luvun 4 §:n 4 momentin säännös työssäoloehdon kertymisestä vain puolesta työssäoloajasta rajataan koskemaan ainoastaan sellaista "todellista" yhdistelmätukea, jossa työnantajalle maksetaan sekä työllistämistukea että työmarkkinatukea.

Ylläpitokorvausten yhtenäistäminen

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, työelämävalmennuksen ja työharjoittelun ajalta maksettavan ylläpitokorvauksen suuruus on 7 euroa. Myös toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saavalle henkilölle, joka osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, maksetaan 7 euron suuruisesta toimintarahasta. Työttömyysturvalakiehdotuksen 7 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla työmarkkinatuen saajalla ylläpitokorvaus olisi kuitenkin vain 5,05 euroa. Ylläpitokorvausten erolle ei ole esityksessä esitetty mitään perusteita. Valiokunta katsoo, että samoihin toimenpiteisiin osallistuvien henkilöiden ylläpitokorvausten suuruuden tulee olla sama riippumatta siitä, minkä järjestelmän kautta ylläpitokorvaus maksetaan, ja pitää välttämättömänä, että myös työmarkkinatuen saajalle maksettava ylläpitokorvaus nostetaan 7 euroon.

Korotetun koulutuspäivärahan siirtymäsäännös

Valiokunnan käsiteltävänä on parhaillaan myös hallituksen esitys laiksi koulutusrahastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 219/2002 vp.). Lakiesitys liittyy kiinteästi uuteen työttö-

myysturvalakiin, jossa säädetään korotetusta ansio-osasta ja korotetusta koulutuspäivärahasta, joiden on tarkoitus korvata eroraha ja erorahan aikuiskoulutussisä. Valiokunnan käsityksen mukaan lainuudistusten valiokuntakäsittelyjen yhteydessä on tarpeen huolehtia siitä, että koulutusrahastolain ja työttömyysturvalain siirtämäsäännökset ovat siten laaditut, että siirryttäessä uuteen järjestelmään 1.1.2003 ei synny väliinpuotoajia.

Valiokunnan saaman tiedon mukaan koulutus- ja erorahastosta annetut erorahan aikuiskoulutussisää koskevat päätökset on 1.8.2002 jälkeen laadittu siten, että niiden voimassaoloaika päättyy 31.12.2002. Työttömyysturvalakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 9 momentin mukaan korotettua koulutuspäivärahää voi saada ai-noastaan lain voimaantulon jälkeen alkavaan koulutukseen. Näin ollen syksyllä 2002 alkaneeseen koulutukseen ei vuonna 2003 saisi erora-

han aikuiskoulutussisää eikä korotettua koulutuspäivärahää. Jotta tällaista väliinpuotoamison-gelmaa ei syntyisi, valiokunta esittää sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että työttömyysturvalain voimaantulosäännöksen 9 momenttia muutettaisiin siten, että korotettua koulutuspäivärahää voisi saada myös ennen 1.1.2003 alkaneeseen koulutukseen edellyttäen, että siihen ei makseta erorahan aikuiskoulutussisää.

Samalla valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että 2. lakiehdotuksen 58 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tulisi säätää koulutus- ja erorahaston sijasta Koulutusrahastosta.

Lausunto

Lausuntonaan työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Pertti Mäki-Hakola /kok (osittain)
vpj.	Raija Vahasalo /kok (osittain)	Petri Neittaanmäki /kesk
jäs.	Tuula Haatainen /sd (osittain)	Håkan Nordman /r (osittain)
	Pertti Hemmilä /kok	Lauri Oinonen /kesk
	Leea Hiltunen /kd	Pirkko Peltomo /sd (osittain)
	Anne Holmlund /kok (osittain)	Tero Rönni /sd
	Anne Huotari /vas	Jaana Ylä-Mononen /kesk
	Kyösti Karjula /kesk	vjäs. Matti Kangas /vas (osittain).
	Esa Lahtela /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.